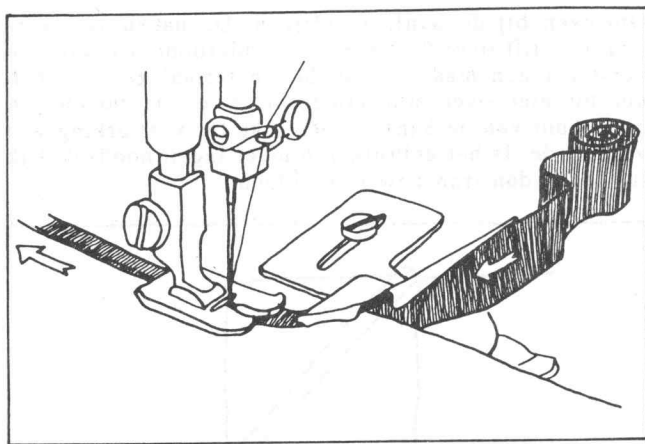

Bij het gebruik van slagogen is het verstandig een stukje stevig en stroef materiaal (bijvoorbeeld een stukje leer) mee te persen.

RANDAFWERKING

Tijd voor de finishing touch. Om uitrekken of rafelen te voorkomen moeten de randen afgewerkt worden. De simpelste afwerking is het snijden van de stof met een hete soldeerbout. De draden smelten dan enigszins aan elkaar zodat de stof minder snel rafelt. Eigenlijk alleen geschikt voor kleine vliegertjes of in gevallen waar een afgewerkte rand een storende verdikking geeft (bij sommige stuntvliegers!). In de meeste gevallen is het voldoende de stof één keer om te slaan en vervolgens door te stikken. Sterker en mooier is tweemaal omslaan en vervolgens één of tweemaal platstikken. In het geval van de Sanjo met z'n hol gesneden zijden is dubbel omslaan lastig, en waarom zou je? Met een omboorder wordt het leven een stuk aangenamer. Bevestig dit handige hulpmiddel op de naaimachine (bijna iedere machine heeft hiervoor speciale schroefgaaftjes), kies een kleur band en geef gas. Het resultaat is een perfect afgewerkte dubbel omgeslagen rand. De mogelijkheid van fraaie kleurcombinaties spreekt voor zich.

Tot zover het stikwerk. Nu alleen nog de bevestigingspunten, het frame en de toom. Daarvoor verwijs ik graag naar de andere bijdragen in dit nummer.

Om nog even terug te komen op het tegelzetten uit het begin van dit artikel. De tegeltjes zitten er prachtig strak op, echt vakwerk. Heb ik laten doen.

Nico.

Tegenwoordig is ramin in het westen de meest gebruikte houtsoort voor vliegers. Dit loofhout komt uit Borneo en is sinds 1950 in de handel. Het hout is redelijk licht en sterk, taai en geschikt voor mechanische bewerking.

Voor vliegers is het van belang dat het bijna de enige houtsoort is, die als ronde stok in uiteenlopende diameter wordt verhandeld. In die vorm is het de opvolger van paranapine, dat door kappen zonder aanplant vrijwel van de aardbodem is verdwenen. Dit lot bedreigt ook ramin.

Normaal is ramin rechtdradig, maar af en toe zie je stukken, die geheel of gedeeltelijk zijn verzwakt door onregelmatige nerf.

Essen is misschien wel de mooiste houtsoort voor vliegers. Zwaarder dan ramin, maar heel sterk en uiterst taai. Het is echter duur en moeilijk verkrijgbaar.

Van de naaldhoutsoorten is grenen bruikbaar. Als latten van verschillende doorsnee in de handel.

Bamboe is de verhoude stengel van de grootste en snelstgroeiende grassoort. Er bestaan heel veel soorten bamboe. De dikste worden tot 20 cm diameter en tot 40 m hoog. De toepassingen van bamboe zijn verrassend veelvuldig.

Over alle tijden en in de gehele wereld is bamboe het meest gebruikte steunmateriaal voor vliegers. Helaas zijn de beste kwaliteiten in ons land moeilijk verkrijgbaar. Toch is het bamboe (tonkinstokken) dat in tuincentra wordt verkocht, zowel de holle stokken als de gespleten stukken, nog redelijk bruikbaar. In vechtvliegers wordt uitsluitend gespleten bamboe toegepast, de holle stokken alleen in grotere vliegers. In de laatste vorm is het betrekkelijk licht en zeer sterk. Het gespleten bamboe is vooral uiterst veerkrachtig. De knoopafstand is zelden meer dan 35 cm.

HOUTBEWERKING

Ramin, essen, grenen of andere taaie houtsoorten met rechte nerf en vrij van kwasten.

Ronde stokken hoeven alleen op lengte te worden afgezaagd. Een zeer fijngetand kapzaagje (toffelzaag) of een beugel-metaalzaagje is hiervoor geschikt. Voor het afzagen van grote aantallen van dezelfde lengte is een verstekbak handig. Daarin zit ook altijd een haakse gleuf.

De gewoonte om voor vliegers in het laatste kwart van deze eeuw uitsluitend ronde stokken toe te passen is waarschijnlijk ontstaan door het veelvuldig gebruik van kruisstukjes en andere montage- en verbindings-hulpmiddelen, zoals plastic slang. Het werkt allemaal handig en snel, maar we zijn de andere mogelijkheden misschien te vlug vergeten? Er kunnen wel eens redenen zijn om andere doorsneden te overwegen. De houthandel is doorgaans beter gesorteerd en voordeliger in platte en vierkante stokken. Plat en half rond kan heel geschikt zijn voor tot boog gespannen liggers (Eddy-, Edo- en rokkakoe vliegers). Een weinig toegepaste, maar constructief heel aantrekkelijke mogelijkheid blijft het gebruik van staanders en vooral liggers met dunner uitlopende einden. Die vormen een ideale afweging van sterkte en gewicht. In het middel-